

Gepersonaliseerd leren: twee visies, één doel

written by Michiel Lucassen

11 december 2018

In het onderwijs wordt er veel georganiseerd. Een goed draaiende school is als een goede machine: elk onderdeel heeft een rol en invloed op de andere onderdelen. Hierdoor is het onderwijs soms ook een beetje doorgeschoten: er is (te) weinig aandacht de individuele leerling. Gepersonaliseerd leren lijkt hier een goede uitkomst voor te zijn, maar dit roept ook veel discussie op. Waarom eigenlijk?

Gepersonaliseerd leren

Een goede definitie van gepersonaliseerd leren is een stuk lastiger te vinden dan je zou denken. Vaak komt het neer op het volgende:

“Gepersonaliseerd leren is het afstemmen van didactiek, pedagogiek, curriculum en de leeromgeving, voor leerlingen en door leerlingen, om zo tegemoet te komen aan hun verschillende leerbehoeftes en ambities.” - [Hargreaves](#)

Oftewel: er wordt rekening gehouden met de manieren waarop leerlingen leren en dit wordt zo veel mogelijk op individueel niveau afgestemd. Het is daarbij niet alleen individueel, want dan kom je op geïndividualiseerd leren.

Gepersonaliseerd leren wordt bijna altijd gekoppeld aan het gebruik van technologie in de klas. Dankzij laptops, tablets en andere technologie kunnen leerlingen gebruik maken van allerlei (nieuwe) toepassingen die helpen om op het eigen niveau te werken. Precies hier zit het grote probleem rondom gepersonaliseerd leren: dit gebruik van technologie roept namelijk grote discussie op. Er zijn daarbij (onbewust) twee hele duidelijke kampen, die er samen voor zorgen dat de discussie niet verder komt.

Technologisch tegenover menselijk

Veel argumenten voor of tegen gepersonaliseerd leren zijn terug te voeren op twee verschillende beelden: het technologische en het menselijke. Deze twee manieren van kijken naar gepersonaliseerd leren bepalen het debat en vormen ook de basis van veel visies van mensen. Heel kort komt het op het volgende neer: bij een technologische blik op gepersonaliseerd leren is er vooral aandacht voor hoe technologie het leren beter maakt. De menselijke blik kijkt juist naar het persoonlijke contact en individuele aandacht voor de leerling.

Een technologische toekomst

Het klinkt als een toekomstbeeld zoals ze in Silicon Valley graag zien: klassen vol leerlingen met iedereen een [eigen device](#) en een eigen leerlijn binnen de verschillende apps die het leren bevorderen. Leerlingen werken in grote ruimtes

met 60 tot 90 anderen onder begeleiding van een mix van docenten en onderwijsassistenten. Iedereen werkt op het eigen niveau en wordt niet tegengehouden door klassikale instructie of 'langzamere' leerlingen. Zo kun je jaarlaag-groepen afschaffen: wat zegt je leeftijd nog als er vooral gekeken wordt naar hoe goed je de opdrachten maakt?

Zonder technologie was dit nooit mogelijk, en gelukkig is er nu een systeem wat deze efficiënte en effectieve vorm van onderwijs mogelijk maakt. 'Het systeem' weet altijd wat de volgende opdracht is, zodat leerlingen altijd uitgedaagd zijn. Lukt het even niet, dan kan er ook overgeschakeld worden naar een ander vak: als dat nodig is om te blijven leren dan kan dat natuurlijk! Zo leren leerlingen ook beter plannen. Nu zijn er nog docenten nodig, maar het kan zomaar zijn dat dit over een aantal jaren steeds minder wordt. Hoe beter het systeem, hoe efficiënter en effectiever leerlingen leren. [Expliciete directe instructie](#) gecombineerd met het digitale tijdperk: leren was nog nooit zo effectief en efficiënt, en ook nog persoonlijk afgestemd!

Een menselijke toekomst

Kleine groepjes, veel keuze, en vooral: veel samenwerken en gesprekken met de mentor/coach. Het klinkt voor sommigen als de vrije school, of democratisch onderwijs: samen met leerlingen bepalen en onderzoeken wat er geleerd gaat worden. Er is veel aandacht voor reflectie en de persoonlijke ontwikkeling, waarbij eigenlijk alles als leren wordt gezien. Zo zie je in een klas leerlingen allerlei verschillende dingen doen: er wordt zowel met het hoofd als met de handen gewerkt.

Zonder de menselijke aandacht was dit nooit mogelijk: het is als docent veel werk om alle leerlingen te leren kennen en te helpen te ontdekken wat ze willen leren. Leerlingen ontdekken wat ze interessant vinden, lopen tegen eigen grenzen aan en leren met vallen en opstaan. De docent helpt, prikkelt, ondersteunt en legt uit, waarbij leerlingen alleen of in groepjes werken aan projecten en opdrachten. Ruimte voor het gesprek, reflectie en discussie, waarbij leerlingen zelf ontdekken

en op zoek gaan naar nieuwe kennis.

Tegenstellingen...

Bovenstaande voorbeelden zijn extra dik aangezet, en je zult dit in de praktijk niet snel zo zwart wit terugzien. Maar: het zijn wel beelden die vaak onder de visie en uitspraken van iemand liggen als het over gepersonaliseerd leren gaat. In eerste instantie zijn er dan ook veel tegenstellingen, waardoor het lijkt alsof het of menselijk, of technologisch moet. Dit is een lastige discussie, die maakt dan mensen snel afhaken als gepersonaliseerd leren ter sprake komt. Aan de ene kant 'het systeem', aan de andere kant 'het contact'. Effectiviteit en efficiëntie tegenover persoonlijke ontwikkeling. De rol van de docent: van het begeleiden van een grote groep tot het helpen van een klein groepje leerlingen. De school als diploma machine of de school als plek voor ontmoetingen en ontwikkeling. Grote tegenstellingen dus!

...of toch niet?

Wat nu als deze twee verschillende blikken op gepersonaliseerd leren samengevoegd worden? Want ergens is het gek, dat als het over onderwijs gaat het vaak gaat over grote tegenstellingen. Kan kleinschalige en persoonlijke begeleiding niet juist heel veel profiteren van het werk dat digitale technologie docenten uit handen neemt? En andersom: is het gebruik van [nieuwe technologie](#) niet veel sterker wanneer er ruimte is voor reflectie en discussie?

'Goed' onderwijs gaat dan dus vooral over deze afwegingen, waarbij een team docenten samen kijkt naar wat voor de te behalen doelen de beste manier is. Dus: onderwijs dat afgestemd is op de leerling, nieuwe inzichten uit onderzoek toepast en gebruik maakt van moderne leermiddelen. Onderwijs dat niet alleen uitgaat van de kracht en talenten van de leerling, maar ook van de docent.

Dit artikel is afkomstig van [Vernieuwenderwijs.nl](https://www.vernieuwenderwijs.nl).

Bekijk de meeste recente versie van ons artikel op onze website.

